

EVENTYRSKOGENE I ROMERIKSÅSENE

MARKA PÅ SITT BESTE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

VELKOMMEN TIL EVENTYRSKOGENE

Denne brosjyren kan du bruke til å bli kjent med noen av Markas siste eventyrskog, og å finne en eller flere av 11 "poster" i Romeriksåsene. Postene er ikke poster i orienteringssammenheng, men umerkede områder som illustrerer kjennetegnene er på en ekte eventyrskog. Veiviser finnes på utbrettkartet på side 17 og inne i brosjyren finner du beskrivelse av hver enkelt post. Tanken bak dette prosjektet er å få deg og flest mulig andre til å bli kjent med eventyrskogene.

Hva er en eventyrskog? Med eventyrskog mener vi i Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) spesielt opplevelsesrik skog, som regel er det en gammel, naturlig skog med stor variasjon i trærnes alder og skogens struktur, der skogen byr både på det som tidligere var vanlig skog, men også på spesielle opplevelser og kvaliteter.

Foto: Hellen Svensson

NOA ønsker at fremtidige generasjoner skal lære seg verdien av hva som finnes i skogen. Det er forholdsvis lett å komme seg frem til postene slik at også barnefamilier kan komme ut i skogen. Vi tror du vil få en fin opplevelse og en forståelse av hvor viktig det er å ta vare på Osломarkas siste eventyrskog.

"Det er blant Oslos beste kvaliteter at naturen ligger tett inn på byen og er tilgjengelig for alle. Den gir naturopplevelser for mange. Disse opplevelsene har også kommende generasjoner rett å oppleve, derfor er det viktig å lage gode rammer for hvordan marka skal forvaltes."

Jens Stoltenberg,
Akers Avis Groruddalen, 2007

INNHOOLD

Velkommen til eventyrskogene	2
Kom følg oss	3
Romeriksåsen venter på deg	3
Eventyrskog - de beste markaopplevelsene	4
Kjennetegn for eventyrskog	5
Eventyrskogene i Romeriksåsene	8
"Poster" i Romeriksåsene	12
Oversiktskart med tegnforklaring	16
Forvaltningen av Osломarka	18
NOAs marka-arbeid	18

Eventyrskogene i Romeriksåsene

Utgiver:
Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA)
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon: 22 38 35 20 (man. og ons. 13-16)
E-post: noa@noa.no www.noa.no

Ansvarlig redaktør: Gjermund Andersen
Redaksjon: Hellen Svensson

ISBN 978-82-90895-38-4
Opplag: 2000

Takk til Sparebankstiftelsen DnB NOR og Akershus Fylkeskommune som har muliggjort denne brosjyren økonomisk.

Brosjyren blir trykket på resirkulert papir. Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det. Trykk: bk grafisk 2011

KOM FØLG OSS...

...inn over dype, grønne mosematter, over koller med kronglefu og tiurmøkk på stien, under skjørtegraner og eldgamle osper bærer det, innover – i eventyrriket. Skogen veksler, langs myrkanten står kraggskogen tett, avbrutt av noen malmfuuer som tålte å "bli våte på beina". Nede i ei frodig li møter vi storskogen, kjempegraner som har funnet sitt drømmested.

Vi trodde vi visste hva skog var, men det var før vi fikk øynene opp, før vi så at all "skog" ikke er skog, slik skogen framstår i vår bevissthet. Det er stor forskjell på skog, på skogen slik naturen stiller den, og slik vi mennesker gjør. Det er stor forskjell på skogen slik vi stelte den før, og slik vi stiller den nå. Og på hvor velegnet ulike skoger er til å stimulere fantasien og gi gode stemninger og opplevelser.

Stort sett er skogene i ferd med å bli kjedeligere og mindre varierte som følge av mer industrielt skogbruk. Det blir mindre rom for fantasien. Kunne Asbjørnsen greid å gå seg bort en

Foto: Hålen Svensson

sommernatt på Krokskogen i vår tid? Ville Kittelsen funnet inspirasjon til sine eventyrtegninger? Hvor i Marka kan vi ennå søke skogmystikken og opplevelsen av eventyr? Hvor er de myke, grønne mosematterne, kronglefuene og skjørtegrana, hvor er gammelskogen, ja hvor er i det hele tatt Markas siste eventyrskoger?

Det meste av den spennende skogen som var i Marka før krigen, er forvandlet fra å være lysåpne, lettgatte, varierte og spennende skoger, til å bli et "håndgripelig og beregnelig industrielt apparat, hvis produkter stadig forbedres og forøkes." Skogen er gjort tettere, all dens rom er fylt opp med like gamle, like store trær, som hogges, plantes, ryddes, tynnes og hogges på nytt samtidig over store arealer. Resultatet etter 60 år med industriskogbruk er at rundt 85% av skogen i Marka er omformet til ensaldrete, kjedelige og biologisk fattige ansamlinger av grantrær, av samme alder og med jevn innbyrdes avstand. NOA ser at utviklingen fortsetter: 95% av alle hogstene i Marka fører til enda mer industriskog.

NOAs registrering av eventyrskogene er ment som et hjelpemiddel for å finne fram til de gjenværende uberørte og naturlige områdene i Oslomarka, og for å bidra til en bevisstgjøring om naturkvalitetens betydning for friluftsliv og naturopplevelse. Vi ønsker å vise hvilke opplevelseskvaliteter skogen har og vekke lysten til å gå på oppdagerferd i Oslomarka. I Marka er det noe for enhver: Her er "nyheter" for de fleste, både den erfarne Markatraveren, og for de som tar sine første turer i Marka. Barnefamilien finner områder innen rimelig rekkevidde, mens milslukeren kan farte rundt i Markas indre.

ROMERIKSÅSENE VENTER PÅ DEG!

Romeriksåsene er rik på vann og elver. De høyeste toppene ligger i vest og i nord, og da får vassdragene stort sett retning sørøst. De mange vannene er flotte eksempler på store og små landskapsrom. Eventyrskogene ligger spredt fra nord til sør som små flekker i et skogsområde der det bedrives mye hogster. Det er mulig å bruke skogbilvegnettet til sykkeltur for å komme til eventyrskogene og kanskje overnatte på en av DNT hyttene i området.

Selv om vi har avsluttet det systematiske arbeidet med registrering av eventyrskoger, vil vi forstette å registrere nye eventyrskoger når vi får tips. Så nøl ikke med å dele din eventyrskog med oss. Send gjerne en kartskisse eller et par ord. Vis oss din eventyrskog!

OSLOMARKA

ADKOMST TIL ROMERIKSÅSENE SE FRA SIDE 8 UNDER OMRÅDEBESKRIVELSER

EVENTYRSKOG – DE BESTE MARKAOPPLEVELSENE

Det vi kaller en eventyrskog er et skogområde som har spesielt høy opplevelsesverdi. Begrepet er subjektivt, avhengig av hvilke assosiasjoner vi har til ord som "skog", "opplevelse" og "eventyr". Skal vi registrere områder med verdi for friluftslivet, må vi akseptere at følelser og identitet er viktige elementer for kvalitetsvurderingen. Likevel tror vi det finnes elementer av felles forståelse, basert på den enkeltes opplevelser i Marka, og som en del av en felles kulturell forståelse av, eller oppfatning om friluftslivet og Marka. Vi tror at alle som oppsøker eventyrskogene vil være enige om at det er noe spesielt ved dem. De skiller seg gjerne tydelig ut fra omkringliggende områder fordi de har mye gammel skog og stor variasjon.

Når skogen blir gammel, blir den ofte mer åpen, og da slipper mer lys inn. Noen steder er det dannet åpninger uten trær, eller bare med små trær, andre steder står skogen stor og tykk. Sammen med variasjon i terrenget, som for eksempel søkk, små daler og kanskje en myr eller bekk, gir skogen et godt grunnlag for variasjon i den naturlige "romstørrelsen". Dette kan kanskje sees på som kjernen av kjennetegnene på en eventyrskog. Noen steder kan du se langt inn i skogen, andre steder vekkes nysgjerrigheten av ting du bare kan ane bak et kratt.

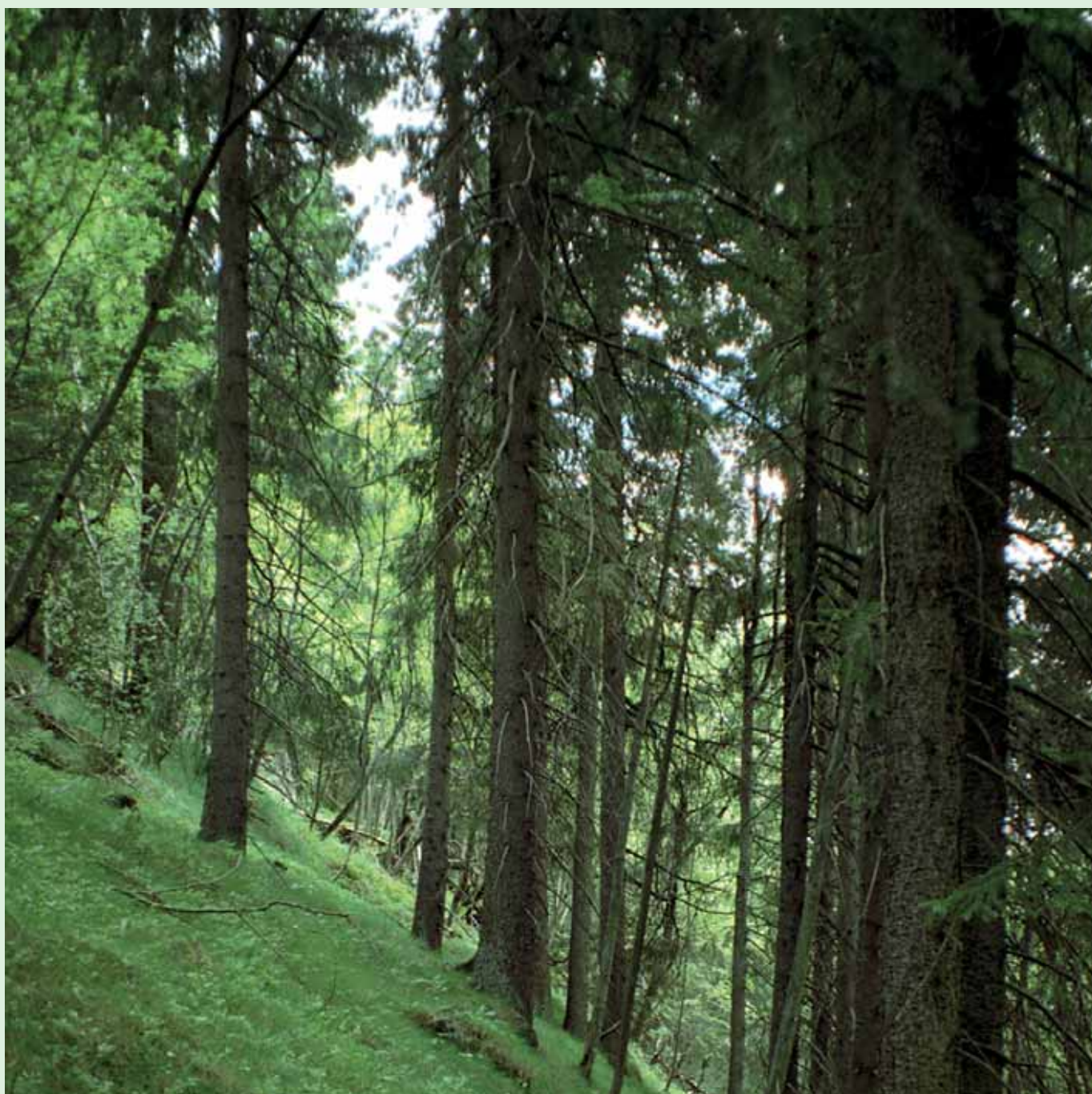

Foto: Helen Svensson

KJENNETEGN FOR EVENTYRSKOG

1. GAMMEL, LITE PÅVIRKET SKOG

(Grove trær, "kjemper", "majesteter", "gammelskog")

Det første kjennetegnet på en eventyrskog er at den er en naturlig skog med mange gamle trær.

Alderen på skogen er lettest å se på barken. Glatt bark betyr hurtig diametervekst (ungdom), mens grov, skorpete bark forteller om eldre trær. Størrelsen på et tre er ikke nødvendigvis i samsvar med alderen. Et undertrykket tre med 15 cm diameter kan være eldre enn et stort tre som har hatt fri bane og hurtig vekst.

Selv om plantet ungskog virker grønn på avstand, har det foregått en enorm forvandling fra den opprinnelige skogen: Fra en skog med stor variasjon i størrelsen, avstanden mellom og utformingen av trærne, til en homogen, ensaldret, planteskog. Trærne er like gamle, står i omtrent lik innbyrdes avstand og hogges før skogen rekker å få et visuelt særpreg eller utvikle andre særlige opplevelsesverdier. Derfor leter vi etter eldre skoger, som ikke tidligere er behandlet med flatehogst.

2. UBERØRT OG NATURLIG

("naturskog", "urskogpreget", "opprinnelig")

Friluftsfolk ønsker at landskapet skal være preget av natur. Uberørthet i skogen framstår som en dyp kontrast til byen og det menneskeformede landskapet. Elementene i et naturlig miljø opptrer gjerne som et harmonisk hele. Folks reaksjoner mot hogst og inngrep er et uttrykk for ønsket om å kunne få oppleve skognaturens mer uberørte eller naturlige preg.

Kjennetegn på naturlig skog er blant annet en variert alderssammensetning, en del døde trær (stående eller liggende, gadd eller læger), og rikt lyng- og busksjikt.

3. VARIASJON OG MANGFOLD

(Rikt/artsrikt, mangfoldighet av arter, sammensatt skog, flersjiktet og fleraldret skog)

Våre sanser tiltrekkes av kontraster i skogen og langs stien vi går på.

GAMMEL, LITE PÅVIRKET SKOG

Foto: Helen Svensson

UBERØRT OG NATURLIG

Foto: Gjermund Andersen

Variasjon i treslag, tetthet og trestørrelse bidrar sterkt til hvordan skogen oppleves, og hvordan skogen former ulike "rom". Mangfold i undervegetasjonen, topografi og landskap er også viktig å vurdere. Slik sett kan en ren granskog være svært variert, dersom trærne er av ulik alder og størrelse.

4. VILT

("Bjønnelende"/"gaupelende", brattlende, stupbratt, dramatisk, spennende, "vilt", vide utsyn, rundskue) Bratt og dramatisk terreng. Stup og rasmark. Kupert lende med dype søkk og bratte åser. Gaupelende. Store spenn i berggrunnen som skaper spenning. På toppen av brattlende er det ofte fin utsikt.

Foto: Helen Svensson

VARIASJON OG MANGFOLD

Foto: Gjermund Andersen

VILT

5. ROMOPPLEVELSE

(Lukkede skogrom, glenner, lysninger i skogen, tykninger, skogomkransede åpninger (myrer og tjern) i skogen) Følelsen av å gå inn i skogen, å gå mellom trærne gir en viktig innfallspørte til opplevelsen. Når vi går på en sti, er vi inne i et "rom", med et gulv av jord og stein, barnåler, mose og lyng. Trær og busker utgjør vegger og tak. Rommet varierer tydelig etter hvert som vi beveger oss i skogen. Det åpner og lukker seg for oss, og spenning oppstår når vi bare kan ane hva som befinner seg bak neste sving. Noen stier går oppe på åser og rygger som gir oss utsikt over landskapsrommene. Myrer og sjøer gir mulighet for oversyn, i tillegg til at lysforholdene endres. Romfølelsen kan være i stor og liten skala, fra enorme landskapsrom til rommet mellom to steiner. Også menneskeskapte åpninger i skogen, som setervoller, Markaplasser og små glenner i skogen kan være flotte opplevelser av rom.

Foto: Helen Svensson

ROMOPPLEVELSE

6. SÆRPREG

("Makeløst", enestående, sjeldent, stemningsskapende, drømmeaktig, avsides, bortgjemt) Har stedet eller området en egen identitet? Finnes det elementer eller et totalinntrykk som gjør at du med en gang kan se på et bilde, og uten snev

Foto: Gjermund Andersen

SÆRPREG

av tvil si at det er nettopp det området? Det kan være bergknauser, stor-slagen utsikt, særegne trær, varder eller andre ting som bare finnes der.

7. VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

(Bekker, elver, vannsig, sjøer, vann, tjern, putter, fosser og stryk)

Lyden fra surklende myrer og klukkende bekker. Vannfallet strømmer, fosser og bruser. Lenger ned risler bekken roligere gjennom skogen og vannet samles i tjern. Tjernet er et mål, både for vannet og for oss. Vi kommer dit gjennom skogen og vet plutselig at vi er fremme. Vannet har lyder og skaper bilder. Det skaper rom og liv.

8. MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

(Kulturspor, kulturminner, "historisk dybde", markaplasser, hustuffer, fløtningsanlegg, setre, hesteveier, dyregraver, kølamiler ...)

Spor etter tidligere tiders virksomhet er viktige element i vår opplevelse og i vår identifisering av eventyrskogen. Miljøelementer som er bærere av historie på det personlige plan ("mitt tre" etc.) så vel som på det kollektive plan (kulturminner etc.) gjør at vi føler fortiden tilstede i nåtiden, at vi er forbundet med det forgangne gjennom noe som forblir det samme gjennom alle forandringene.

9. FANTASIEGGENDE, SPENNENDE OG TROLSK

("Makeløst", enestående, sjeldent, overraskende, uventet, merkelig, forbausende, stemningsskapende, drømmeaktig, "Kittelsensk", fredelig, avsides, bortgjemt, hemmelighetsfullt)

Er det noe ved stedet som pirrer fantasien? Rare figurer, lukkede "rom", uoversiktlige kløfter osv. Særpregede trær og trolske silhuetter av skog – "kronglefuruer" og "skjørte-gran". Inspirert av eventyrillustrasjonenes bildeverden; uorden, dunkelhet, veltede trær, naturkreftenes virkning og tidens tann, gir bilder fra Marka fra før flatehogstens tid.

VANN OG VÅTMARKSOMRÅDER

Foto: Helen Svensson

MINNER OM TIDLIGERE TIDERS VIRKSOMHET

Foto: Gjermund Andersen

TROLSK

Foto: Helen Svensson

EVENTYRSKOGENE I ROMERIKSÅSENE

All eventyrskog er naturlig variert, eldre skog som skiller seg ut fra omkringliggende yngre industriskog. I Osloomarka utgjør eventyrskogen mellom 5 og 8 prosent. Det er disse områdene vi i NOA "jakter" på og registrerer.

PARADISKOLLEN

Dette er en langstrakt åsrygg øst for og parallelt med Harestuvannet. Eventyrskogen begynner rett nord for, og brer seg rundt, den høyeste toppen; Paradiskollen er på 670 moh med vid utsikt. Blåmerket sti fra Harestua går over toppen, oppstigningen nordfra er så bratt at et hjelpe-tau er festet der. Øst for toppen er det et stup med nedenforliggende ur. På vestsiden ligger et bredt platå med svært gammel, grov granskog. Vegetasjonen og terrenget på de høyeste partier har høyfjellspreg med kronglefuru, lyng og bare fjellrabber, og utsikten er vid til alle kanter. Flere små vann og putter sørover fra toppen gir hyggelige landskapsrom. På toppen er det tydelig fjellskogpreg, lenger ned i liene blir trærne grøvre og høyere. Området er stille og har stor variasjon i vegetasjon og topografi. Ferske hogster har spist viktige deler av området i nord og øst, og selv ned mot Krokstjern har hogstmaskinene tatt en jafs, og nær adskilt det fra eventyrskogene i Krokstjernsberget og Svartberget, som utgjør et platå. Her er det i bratte skråninger mot øst, syd og vest. Høyeste punkt er Krokstjernsberget på 651 moh og rabbene syd for dette har høyfjellspreg med kronglefuruer, småvokst gran og krokede bjerker. I liene og de lavereliggende delene av platået er skogen større og grøvere, og med stor variasjon – til tross for at den i hovedsak domineres av gran. Tidligere plukkhogster har gitt rom for foryngelse, slik at skogen framstår som flersjiktet og spennende. En rekke mindre putter gir landskapet liv og utgjør sammen med myrene og den varierte skogstrukturen et mangfold av "rom".

Adkomst til Paradiskollen er lettest med tog eller buss til Harestua. Følg blåmerket sti igjennom området.

VARDÅSEN

Platået rundt Vardåstjern er et variert og mangfoldig område med uberørt

og lite påvirket skog. Lav sol over Vardåstjern er stemningsfullt og trolsk. Liene ned mot øst er mørkegrønne og skyggefulle, og er en spennende overgang fra store åpne myrområder.

Flere vann, bekker og myrer i området byr på ulike typer av landskapsrom. Et markert søkk i enden av en myr sør for Vardåstjern er et eksempel på dette. På åskammene vokser det en godt sjiktet og variert blandingsskog av store furutrær, gran og løvtrær. Den gamle Bekkestua tømmerkoia er et kulturminne, nå turistforeningshytte. Dette er et godt utgangspunkt for å vandre innover i eventyrskogen. Fra

Magnhildputten og nordover er spor etter plukkhogst og flatehogst. Opp lia fra den vesle Gimilen som er drikkevannskilde, er det noe ung skog.

Lettest adkomst til Vardåsen på blåmerkede stier fra Bekkestua.

STORE SNELLINGEN

På østsiden av Store Snellingen er skogen plukkhogd. Ser du mot "hogstfeltet" fra andre siden av vannet, klarer du knapt å registrere at det er tatt ut tømmer her. En del kvist etter hogsten er det de første årene, men eventyrskogstemningen vil bare bli sterkere og sterkere år for år. Det er flere kultur-

PARADISKOLLEN

Foto: Gjermund Andersen

VARDÅSEN

Foto: Helsen Svensson

minner i området, blant annet rester etter en gammel mølle mellom Store og Lille Snellingen.

Skogen mellom Snellingen og Langvatnet er urskogpreget med store, grove trær, foryngelse i luker der en eller flere av kjempene har gått overende, og med mye hengelav på bartrærne. Skogen er godt sjikket med noe innslag av løvtrær, særlig ut mot myrene og vannene. Digre maurtuer er et tegn på at skogen er gammel. Kraftledning deler området i to. Flatehogst og yngre planteskog avgrensner området i alle retninger. Området grenser opp mot Skotjernfjell Naturreservat i sørvest.

Lettest adkomst til Store Snellingen på bomvei (kr 40.-) østover fra Bjørgeseter stasjon, stengt skogsbilvei mot Skotjern og nordover.

SØNDRE KORSVASSHØGDA

Fjellskogpreget område med stor variasjon i vegetasjonen. Bjørkeskog og kvistrik, gulrotformet gran på kollene, eldgammel, grov gran i i søkkene og langs myrene. Skogen har stedvis sterkt preg av naturlighet, med stor variasjon i struktur og trestørrelse, og med mange virkelig gamle trær og døde trær, stående og liggende, gadd og læger.

Lettest adkomst til Søndre Korsvasshøgda på bomvei (kr 40.-) østover fra Bjørgeseter stasjon, stengt skogsbilvei mot Skotjern og nordover.

SKOTJERNSHAUGEN

Området er en "haug" med et markert dalsøkk mot øst. En blåmerket sti går i søkket. Deler av åsen er uberørt. Bekken i dalsøkket har avløp nord og syd. Skogbunnen veksler mellom myrer og bekk i dyp mose, i vannskille er det blokkmark, trangt og trolsk. Høgplatået på "haugen" er uberørt, stille og har vid utsikt. Her er det mange store furuer, døde trær; stående og liggende i alle stadier av nedbrytning. Myrer danner velavgrensede og lune landskapsrom. Søndre del av "haugen" har stor, gammel gran-skog og endel små og fantasieggende terrengvariasjoner. Blåbærskog og

SNELLINGEN

Foto: Helen Svensson

SØNDRE KORSVASSHØDA

Foto: Gjermund Andersen

SØLVJTJERNSHØGDA

Foto: Helen Svensson

glissen granskog på koller og rygger. Storvokst furuskog langs myrene. Løvskog i søkk med godt jordsmonn. Granskogen er storvokst. Det er spor etter plukkhogst i området.

Adkomst til Skotjernshøgda fra sør på bomvei (kr 40.-) etter Bjørgeseter stasjon til parkering ved Råsjøens venstre, deretter blåmerket sti i "dalsøkket"

SØLVTJERNSHØGDA

Området er del av en langstrakt, høytliggende ås. Vestover er det vid utsikt. Grensene i nord og vest følger stort sett omliggende hogstfelter og ungskog. Det er mange myrer av forskjellige størrelse. Lengst i nord et idyllisk tjern og en "oppdemt" putt i en større myr. Alle myrene danner avgrensede landskapsrom og lett gjenkjennelige steder i skogen. Vegetasjonen er stort sett stor, gammel gran, løv rundt myrene og stor furu på tørre og høytliggende partier. Det finnes noe plukkhogst i nord og spor etter hogst i området som har etterlatt mye læger og gadd. Granskog dominerer med rik blåbærskog. Midt i området ligger den sjarmerende Fjellsjøkoia, et eksempel på de primitive husværene som ble budt skogsarbeiderne for bare en generasjon siden.

Lettest adkomst til Sølvjernhøgda på bomvei (kr 40.-) østover fra Bjørgeseter stasjon, stengt skogsbilvei mot Skotjern og nordover.

RUDSKAMPEN

På åskammene vokser furuskog med store grove stammer. Store og små landskapsrom i en sammensatt og mangfoldig skog. Landskapet er åpent og lyst. Skjørtegranene skygger for solen i de fuktigere søkk og sprekkdaler. Det er stort spenn i alder i tre fra frøspirene som vokser i den frodige lyngen, til gamle kroglefuruer med grove stammer på åskammene. Der terrenget brekker vilt ned i et dalparti mot selve toppen, sildrer en bekk. Her vokser granskogen mørkegrønn med en bærrik undervegetasjon. Små og store myrer danner tydelige, gode landskapsrom.

Lettest adkomst til Rudskampen på

SKOTJERNSHAUGEN

Foto: Gjermund Andersen

RUDSKAMPEN

Foto: Helen Svensson

GRUVELIA

Foto: Gjermund Andersen

Bomvei (kr 40.-) fra Åsveien til parkeringsplass fra Rustadmoen eller blåmerket sti fra Snellingen og Råbjørn.

GRUVELIA

Området er et godt eksempel på at storskogen tar tilbake landet, når den menneskelige påvirkningen opphører. I Gruvelia er det drevet omfattende gruvevirksomhet, noe mange gruehull, sjakter og store steintipper vitner om - midt inne i det som nå er grovokst, gammel skog. Naturlig oppkommet skog gir stor variasjon i skogen, både i trærnes høyde og størrelse og i avstanden mellom dem. Spennende koller avløses av mystiske søkk, og øst i området er det flere idylliske tjern og myrsterkninger. Kronglefuruer på toppene, gran i liene.

Lettest adkomst fra Bomvei (kr 40.-) fra Åsveien ca 200 meter etter rundkjøringen ved Eltonåsen på venstre side.

OPPEGÅRDSKOLLEN

Oppegårdskollen hever seg bratt opp øst for Hakadal kirke. Selve toppen er ødelagt av hogst, men ryggen sørover er flott.

Ramndalen var inntil få år siden ren villmark. Hele dalen kunne passeres uten å se spor etter folk. Et par små, gamle tømmerhytter i sør var så nedgrodd at du måtte gå rett på veggen for å oppdage dem. I nyere tid har hogstene gnagd seg innpå, både fra sør og øst, men du kan fortsatt oppleve stemningen av et sluttet rom i den nordre delen. Sluktene opp fra sørenden av Kirkebygjemeningen er vel verdt et besøk. En umerket sti går fra sørenden av Kirkebygjemeningen og opp til Aborttjern, en annen videre sørover til dagbruddet og sørover til Breidablikk. Begge er vel verdt en vandring.

Adkomst til Oppegårdskollen fra parkeringsplass ved Glitre Sanatorium i Hakadal. Eller fra Bomvei i nord.

PREKESTOLEN

Toppen av Prekestolen skråner svakt mot nord og har bratt avslutning i syd og vest. Mot øst er det et stup med nedenforliggende "myrdal", et ube-

rørt landskapsrom med tykk, særpreget mose. Toppens høyeste punkt ligger i syd, markert med fjellformasjoner i dagen. Fra disse kan det "prekes" til et stort landskapsrom i syd. Toppen er et uberørt platå med åpen granskog og enkelte store kronglefuruer og tørrgran med spor fra hakkespetter.

Djupdalen er svakt hellende mot syd, fra myr til myr sildrer det en stille bekk med mosekledd bredder. Det er stor, gammel granskog, åpen og "katedral-

skog" i dalbunnen med endel læger og gadd. Det er tettere skog i begge dalsidene. Skogbunnen har myke mosematter, på sidene er det rik undervegetasjon. Flere småmyrer og den store grensemyra i syd danner gode landskapsrom. Hele området er et uberørt, svært variert, spennende sted med opplevelse av vann og landskapsrom.

Adkomst på bomvei merket "Holterkollen" fra vei Nittedal kirke / Sagbråten. Det går også buss til området.

Foto: Gjermund Andersen

Foto: Sigmund Skeie

“POSTER” I ROMERIKSÅSENE

Nedenfor får du beskrivelsen av 11 «poster» eller særegne steder der vi (NOA) mener eventyrskogen fremstår ekstra tydelig. Lukk opp sinn og sanser og la stedene tale til deg. Oppsøk dem gjerne i ulikt vær, tider på døgnet og forskjellige årstider. Selv om stedene er de samme, kan du få veldig forskjellige opplevelser fra gang til gang. God tur!

POST 1

Villmarkspreget skog ved Paradiskollen vest

Platå med hønngammel, grov, naturlig granskog. Store innslag av døde trær. Flersjiktet skog med alle aldre representert. Liten putt i sør er et flott sted for en rast, men ta deg også tid til å utforske skogen på den andre siden av blåstien.

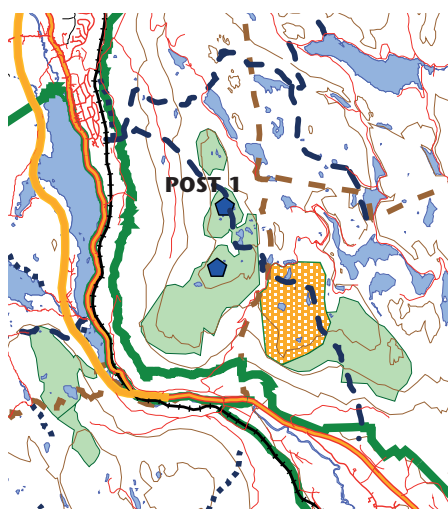

Foto: Gjermund Andersen

POST 2

Småtjern ved Kroktjernberget

De små uberørte, skogomkransede tjernene som ligger bortgjemt på Kroktjernberget er opplevelsesrike idyller. Små, lukkede rom gir følelse av både å være omsluttet og å få oversikt og oversyn. Rundt de lavereliggende puttene er det skikkelig gammel skog, med grov, knudrete bark som viser at trærne har sluttet å vokse, men kan fortsette å leve nærmest i det uendelige (det er ikke uvanlig at grantrær blir over 400 år i høyereliggende strøk). Det er flott å ta en pause ved vannet og nyte stillheten, høre vinden suse i trærne og se vinden lage små krusninger på vannet.

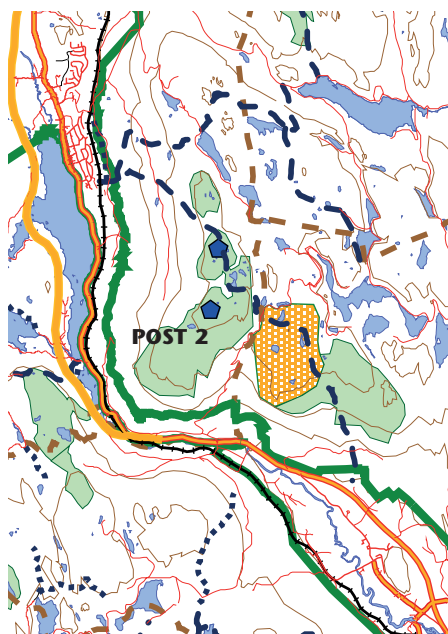

Foto: Gjermund Andersen

POST 3

Bortgjemte Vardåstjern

Bortgjemt tjern sydøst på Vardåsen-platået. Det går en skiløype på østsiden av tjernet som gjør det mulig å komme hit vinterstid. Rundt tjernet vokser blandingskog med grove furutrær ispedd gran og løvtrær som bjerk. Spennende myrlendt område nord og øst for tjernet med små og store landskapsrom. Stor variasjon i undervegetasjonen som veksler mellom røsslyng og bærlyng. Det er flere rastemuligheter rundt tjernet der du får utsyn og oversikt.

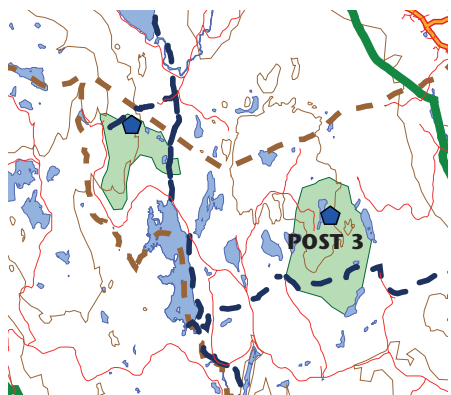

Foto: Helen Svensson

POST 4

Spennende naturskog ved Langevatnet

Nærmere urskog kommer du knapt i Marka! Vestsiden av Langevatn har grov, gammel, naturlig skog, der naturen har fått gå sin gang i svært lang tid. Her hekker tretåspetten og her finner vi mange av de truede og sjeldne artene som bare finner levested i virkelig gammel skog. En idyllisk rasteplass på østsiden i sør, ikke langt fra stien med utsikt ut over vannet. En tur rundt vannet anbefales! Det er stor variasjon og mangfold i alder på trærne. Terrenget er småkollete og spennende å gå i. På østsiden er furuskogen lys og åpen.

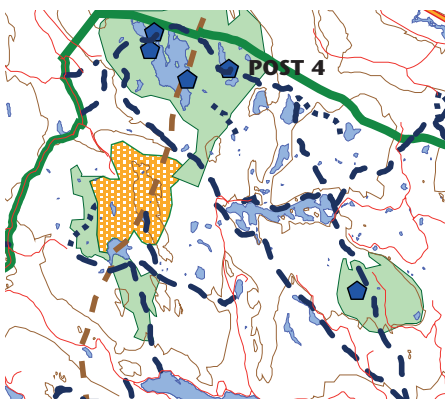

Foto: Gjermund Andersen

POST 5

Odde ved Store Snellingen

På vei ut av skogen åpner landskapet seg ved vannet. Det er spennende å gå langs vannkanten og høre lyden av vannet som treffer strandkanten. Skogen er storvokst rundt vannet, men her på odden får vi oversyn og utsikt. Ta gjerne en pause her. En sen sommerkveld når fisken vaker i vannet. Kanskje du har fiske-lykken med deg?

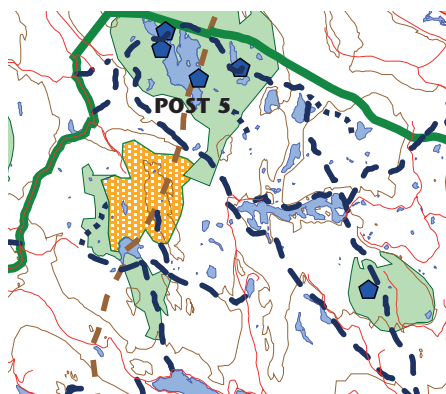

Foto: Helen Svensson

POST 6

Rester etter mølle ved Lille Snellingen

Mellom grove grantrær finner du rester av en gammel mølle. Denne mølla tilhørte Snellingen gård og ble brukt til å kverne korn. Små graner har begynt å spire på de råtnende stokkene. Se deg rundt. Hvordan så det ut her da mølla var i bruk? Fantest det store trær her da? Bekken sildrer forbi og danner et lite rom under trærne. Det er variasjon og mangfold i vegetasjonen, og terrenget faller slakt ned til Lille Snellingen.

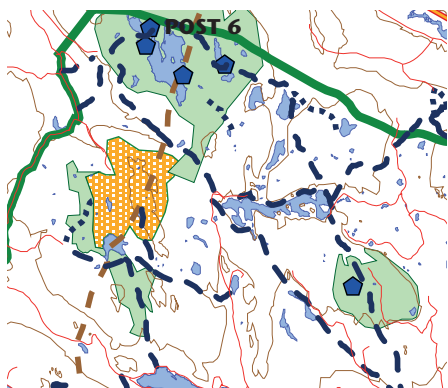

Foto: Helen Svensson

POST 7

Plukkhogst ved Store Snellingen

Skogen du har rundt deg nå er plukkhogd. Ser du nøye etter, finner du en rekke stubber etter kjemper som er tatt ut. Se deg rundt, se på variasjonen. Stort sett bare et treslag (gran) men med et utall av former, fra frøspirer til mektige kjemper. Flott turskog, ikke sant?

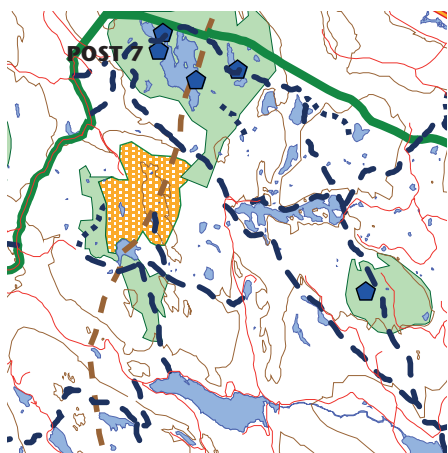

Foto: Gjermond Andersen

POST 8

Spennende gruvetipp ved Gruvelia

I tillegg til eventyrskogene og mange små, hyggelige "fuglestier", bør du få med deg en "visitt" til gruvegangen og den svære steintippen rett nord for hytta i Gruvelia. Et spennende minnesmerke over tidligere tiders virksomhet i Marka.

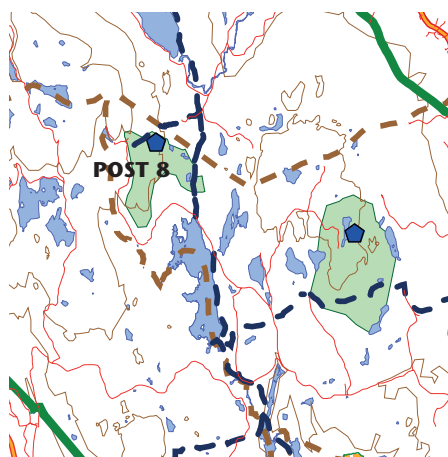

Foto: Gjermond Andersen

POST 9

Topplataet på Rudskampen

Toppen av Rudskampen er uberørt og bortgjemt bare fem minutter fra den blåmerkede stien. Det er en bratt granli opp til toppen, som er vel verd klatreturen. Toppen er en åpen og lys furukolle, der tretoppene fra liene rundt toppen beskytter mot vinden. Det er utsikt mellom trærne mot nord. Rommet på toppen er lukket, men utsikten mot nord viser at det finnes et større landskapsrom bak tretoppene. Det er stor variasjon i alder fra små frøspirer til gamle furuer.

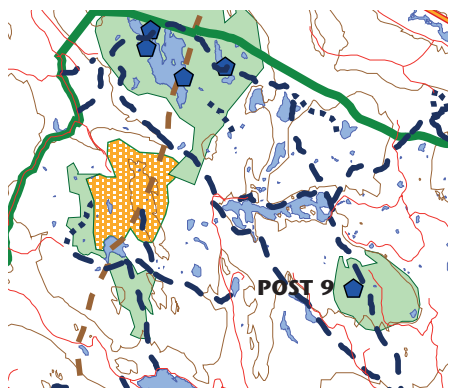

Foto: Helen Svensson

POST 10

Trolsk storskog i sydenden av Kirkebygjernmenningen

I sydenden av Kirkebygjernmenningen, vest for kraftledningen, er terrenget vilt og skogen stor og naturlig. Søkk og stup med hyller og koller gjør turen spennende, og følelsen av villmark understrekes av den sammensatt skogstrukturen. I tillegg til grove graner er det også mange store, gamle ospetrær. Oppe på en av avsatsene ligger to bitte små hytter. Enhver kan få assosiasjoner til Hans og Grete. Eller er det huset til bestemoren til Rødhette? Posten ligger i slukta som går sørvestover fra hyttene.

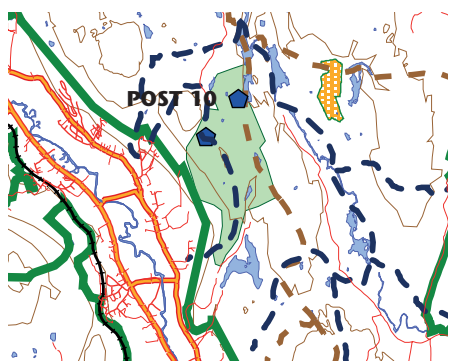

Foto: Gjermund Andersen

POST 11

Kobbergruva sør for Oppegårdskollen

På ryggen sørover fra Oppegårdskollen finner du restene av det største dagbruddet i dette området, med store steintipper nedenfor. Skogene rundt må vi anta har vært hardt drevet mens gruvedriften pågikk. Skogen har fått ligge i ro siden gruvedriften ble avsluttet. Digre lauvtrær vitner om at trærne har hatt en uhindret oppvekst uten alt for mye skygge. Granskogen er variert av ulik alder, form og størrelse. På kollene er det furua som regjerer – som vanlig.

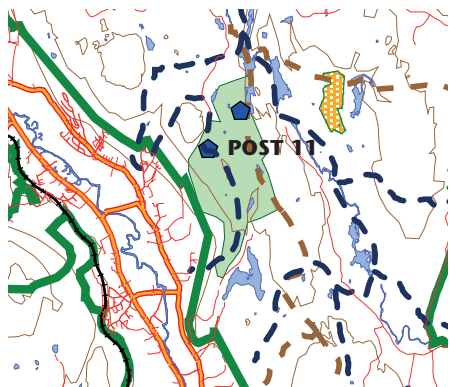
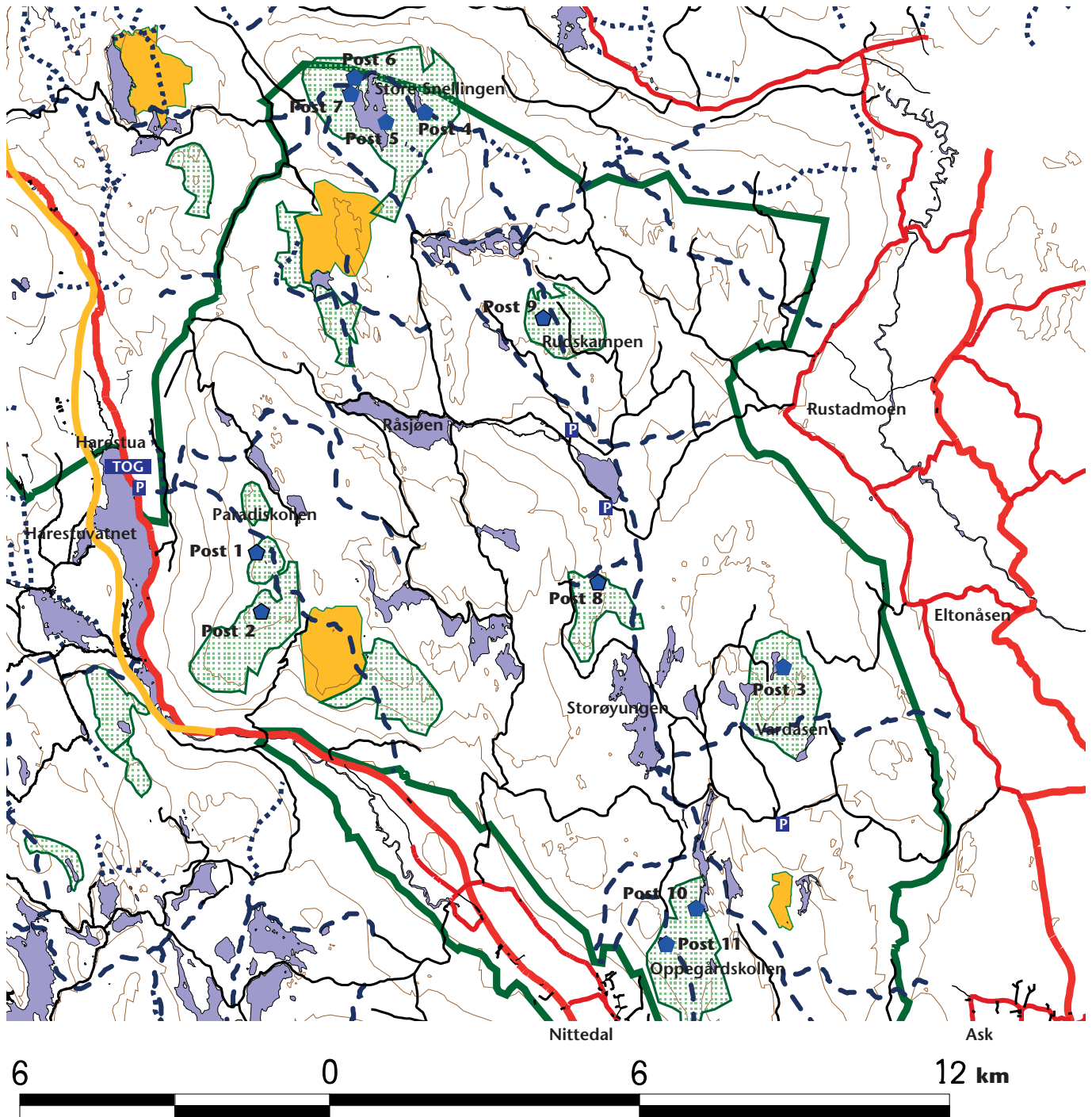

Foto: Gjermund Andersen

ROMERIKSÅSENE

• Poster

- Vann
- NOAs eventyrskoger
- Markagrensa
- Kurver
- Vernede områder
- Elv
- Turvei

Vi oppfordrer deg til å se nøyer på skogene du passerer på turene dine. Hva liker du? Ser du mye av det vi presenterer for deg i denne brosjyren, eller er det ensaldret ungskog eller kratt som møter deg? Det kan være lurt å ta med seg et kompass for å finne riktig retning. Dugelig niste gjør at du ikke behøver å dra hjem så snart hvis du blir bergtatt! Husk at skogen er sårbar og ta med deg alt søppel hjem igjen. Vi anbefaler godt skotøy da det kan være fuktige partier på turen. God tur!

FORVALTNINGEN AV OSLOMARKA

En rekke lover styrer forvaltningen av Osloområdet som friluftsområde. Dette er blant de viktigste:

- Markaloven (ML) vedtatt i 2009
- Plan- og Bygningsloven (PBL) vedtatt i 2008
- Skogbruksloven (SL) vedtatt i 2005
- Naturmangfoldloven (NMFL) vedtatt i 2009
- Miljøinformasjonsloven (MIL) vedtatt i 2003
- Lov om kulturminner (KUL) vedtatt i 1978

Markaloven fastsetter Markas grenser og sikrer området mot utbygging. Loven har hjemmel for å verne områder med spesielt store opplevelsesverdier – eventyrskogene. Friluftsliv, naturopplevelse og idrett er lovens hovedformål. Loven skal sikre mot uønskede tiltak i Marka.

En rekke tiltak er ønsket innenfor Markaloven, som for eksempel serveringssteder, bevaring av plasser og setre. For slike tiltak, som er i tråd med ML, må selve den konkrete planleggingen foregå etter Plan- og bygningsloven. Kommunene lager arealplaner, og de som skal utføre tiltak må søke godkjenning etter PBL, etter at forholdene er vurdert etter ML.

En type tiltak omfattes ikke direkte av Markaloven. Skogbruket, som er den enkeltaktiviteten som påvirker opplevelseskvaliteten mest, er holdt utenfor, og reguleres etter skogbrukets egen næringslovgivning. Det finnes en egen forskrift for skogbruk i Marka. Til tross for at skogbruket har vært underlagt egne regler i mer enn 30 år, er det drevet et mye hardere skogbruk i Osloområdet enn i resten av landet.

For å verne områder mot skogbruk har man fire muligheter, avhengig av hvilke verdier som skal beskyttes og hvor sterkt de skal vernes. I PBL har man mulighet for å verne områder etter kommunale vedtak. Ulempen med denne hjemmelen er at den sjelden benyttes (grunnet motstand fra toneangivende krefter i kommunene) og at vernet er svakt – det kan oppheves av neste kommunestyre. KUL, NML og ML gir et sterkere og mer varig vern for hhv. kulturminner og – landskap, naturverdier og for friluftsliv og naturopplevelse.

Foto: Sigmund Skete

Naturmangfoldloven har hjemmel for å se prinsipielt på forvaltningsavgjørelser: Prinsippet om at alle avgjørelser skal baseres på kunnskap om tiltakets konsekvenser. Loven vurderer summen av inngrep – ikke bare det konkrete, foreliggende tiltaket. Dersom det er tvil, skal tvilen komme naturen til gode. Dette er et viktig prinsipp i naturforvaltningen som naturvernet har etterspurt lenge. Nå gjenstår det å ta mulighetene i bruk!

Alle Markaverne bærer på Miljøinformasjonsloven, som gir oss alle en rett til innsyn i forhold og planer som berører natur og miljø, både hos offentlige instanser og hos bedrifter. I tillegg gir loven oss rett til medvirkning i forvaltningen som kan være viktig for å bremse uheldige inngrep i verneverdig skog.

NOAs MARKAARBEID

I tillegg til å registrere og sikre Markas siste eventyrskog, jobber Markagrappa i NOA særlig med Markas opplevelsesverdier, skogbruket og bevaring av natur- og kulturverdier. NOA har framfor noen stått på barricadene for å få vernet områder i Marka etter naturvernloven, og for å få en lov- hjemmel for områdevern av hensyn til friluftsliv.

NOAs AKTIVITETSGRUPPER

**MARKAGRUPPA
SAMFERDSEL
SKOGVOKTERNE
TREGRUPPA
FRØNSVOLLEN
(NOAs MARKASENTER)**

Lokallag i Oslo-området er Oslo Nord, Oslo Vest og Østkanten Naturvernforbund.

**VI HAR AKTIVE
LOKALLAG
I GJERDRUM OG
NANNES
FOR MER INFORMASJON
SE VÅRE HJEMMESIDER
WWW.NOA.NO**

For mer informasjon
om eventyrskogene og
eventyrskogsbrosjyrer se:
www.noa.no

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)